

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ

Характерною рисою сучасного періоду розвитку суспільства є зміна домінуючих видів людської діяльності в напрямі її ускладнення та підвищення рівня небезпеки людського життя. Це зумовлює необхідність запровадження низки нормативно-правових, організаційних, інженерно-технічних та інших заходів із забезпечення техногенної і природної безпеки. Разом з тим, стійкої тенденції до зменшення кількості загиблих і постраждалих, обсягів матеріальних збитків від аварій і катастроф, стихійних лих, різних небезпечних ситуацій у побуті, соціальній сфері, на виробництві як в Україні, так і у світі в цілому не спостерігається.

Визначено, що в цих умовах для покращання ситуації необхідна така зміна домінуючих принципів діяльності усіх людей, при якій на першому місці для них стоятиме безпека. Це є головною умовою виживання людства та необхідності запровадження стійкого розвитку. Для забезпечення цієї умови належить кардинально змінити свідомість людей, їх психологію, менталітет. Заради свого виживання людина повинна змінитися, щоб бути здатною піклуватися не тільки про себе, але й про безпечний розвиток суспільства та всього життя на Землі. Зазначені положення визначають суть концепції культури безпеки.

В сучасних умовах концепція культури безпеки розглядається як механізм виявлення прихованих проявів небезпеки та підвищення рівня безпеки. Міжнародні організації, які переймаються питаннями безпеки, визнали концепцію культури безпеки як дієвий інструмент реалізації глобальних стратегій безпеки, задекларованих ними раніше. Ця концепція знайшла широке впровадження у багатьох сферах життєдіяльності

у високорозвинених європейських країнах. Зважаючи на складність і довготривалість роботи з формування культури безпеки за кордоном, у тому числі і СНД, започатковується викладання у загальноосвітніх школах і системі професійної освіти багатьох країн світу курсу “Культура безпеки життєдіяльності”.

Культура безпеки – це способи розумної життєдіяльності людини у сфері забезпечення безпеки, результати цієї життєдіяльності та ступінь розвиненості особи і суспільства в цій сфері. Культура безпеки як соціальний чинник відтворена в науці (включає наукові знання про безпеку людини і суспільства), економіці, побутовій сфері тощо. Безпека життєдіяльності як наукова дисципліна (БЖД) систематизує дані різних наук в понятійній формі і узагальнює закони безпеки людини і суспільства.

За своєю роллю і значенням в забезпеченні безпечної діяльності складові культури безпеки можна поділити на наступні групи:

- знання, уміння, правила, норми, які є засобами предметної діяльності, невірне застосування яких призводить до небажаних результатів без виникнення наслідків і ситуацій, шкідливих для людини і суспільства. Наприклад, незнання або невірне використання ЕОТ призводить до того, що людина не зможе швидко і ефективно отримати і опрацювати інформацію, використати мультимедійні можливості комп’ютера тощо;

- знання, уміння, правила, норми, які є засобами предметної діяльності, невірне застосування яких призводить до матеріальних і економічних збитків. Так, незнання правил використання пральної машини може призвести до пошкодження речей, а в гіршому випадку – до дуже неприємних наслідків, які пов’язані з витоком із неї води;

- знання, уміння, правила, норми, які є засобами предметної діяльності, невірне і помилкове застосування яких призводить до виникнення небезпечних ситуацій, загрожує людині втратами у формі травм, хвороб, спричиненням значної

шкоди як самій людині, так і її оточенню. Наприклад, невірне застосування кондиціонера і незнання правил його використання призводить до перебільшення витрат електричної енергії і до захворювання людини. Невиконання правил використання праски та деяких інших побутових електроприладів може спричинити опіки і виникнення пожежі;

- знання, уміння, правила, норми, які є засобами предметної діяльності, невірне і помилкове застосування яких призводить до виникнення надзвичайних ситуацій, що загрожують загибеллю і травмуванням людей і нанесенням значних економічних збитків. Це стосується невиконання правил використання транспортних засобів, експлуатації газового обладнання та інших потенційно небезпечних засобів.

Виховання культури безпеки є невід'ємною частиною виховання людини. Тому виховання культури безпеки має забезпечити формування системи поглядів, цінностей і поведінки з метою запобігання виникненню ризиків для життя і здоров'я людей. Оволодіння елементами культури безпеки передбачає надбання цілісної системи знань, свідомості і адекватного мислення, необхідних для прийняття обґрунтованих рішень у сфері забезпечення безпеки як окремої особи та сім'ї, так і суспільства в цілому.

Виходячи із загальних засад виховання людини як особистості, виховання культури безпеки у студентів може включати наступні складові: загальну теоретичну підготовку до безпечної життєдіяльності (з'ясування загальних проблем ризику, безпеки, небезпеки тощо), формування предметних вмінь і навичок (видів діяльності, які здійснюються не тільки в безпечних умовах, але і в умовах ризику), психологічну підготовку до дій в умовах небезпеки (виховання сміливості, рішучості, готовності до розумного ризику і т. ін.), розвиток якостей особистості, необхідних для формування умов безпечної життєдіяльності (проникливості, світогляду, гуманності, оптимістичності тощо як основи безпеки людини і суспільства).